

AZ ERDÉSZETI TUDOMÁNY VILÁGNÉZETI KÉRDÉSEIRŐL

Dr. Vasziljev, P. B.

634.92:335.5 (47)

Sztálin elvtárs tanítja: „Alapigazsággként kell tudomásul vennünk, hogy minél magasabb az állami és pártmunka ágazataiban dolgozók politikai színvonala és marxista-leninista öntudata, annál jobb és termelékenyebb a munkájuk, annál nagyobbak a munka terén elért eredményeik, viszont minél alacsonyabb politikai színvonaluk és marxista-leninista öntudatuk, annál valószínűbbek munkájuk terén a hanyatlások és kudarcok, annál valószínűbb a dolgozók szakmai és erkölcsi hanyatlása.“

Sztálin elvtárs fenti nyilatkozatának tükrében a Pártnak az ideológiai kérdések terén tett intézkedései a legközvetlenebbül vonatkoznak országunk minden erdészeti ügyére, az erdőgazdálkodás és erdészeti ipar elméletének és gyakorlatának minden területére.

A Szovjetunió erdőgazdasága, szocialista gazdálkodásunk többi ágához hasonlóan, a szovjeturalom éveit alatt hatalmas eredményeket ért el, jelenleg pedig erdőgazdaságunknak még sok új, hatalmasabb feladatot kell megoldania. Ezek az eredmények és feladatok közismertek. Tudjuk, hogy a Szovjetunió erdőgazdasága mindezeket az eredményeket teljes mértékben a szocialista társadalmi rendszer hatalmas erőinek köszönheti. Mindenekelőtt annak, hogy megszűnt a föld, az erdő és a termelőeszközök magántulajdona és a szocialista köztulajdon osztatlanul uralkodik. Köszönhető annak, hogy az embernek ember által történő kizsákmányolási lehetősége és a termelési anarchia nálunk megszűnt, valamint annak, hogy az egész erdőgazdaság — a szocialista termelés többi ágához hasonlóan — az állami terv alapján fejlődik. A népgazdaság fejlesztésének ez a terve egyesíti és a kommunista építés közös útjára állítja az erdészeti dolgozókat.

A szovjet erdőgazdaság előnye abban nyilvánul meg, hogy annak tervszerű fejlődése az erdészeti tudományok hatalmas — akadálytalan — fejlődésére támaszkodik. Ez a tudomány és az általa végzett kísérletek a világ leghatalmasabb elméletére — a marx-lenini elméletre — támaszkodik. Ez az elmélet értékeli ki, teszi közkincsé és fejleszti tovább mindazt a jót és haladót, amit az erdőgazdaság terén a múltban elértünk és ami most van megvalósulóban.

Könnyű megérteni, hogy mindezek következtében a mi szovjet szocialista erdőgazdaságunk és a burzsoá erdőgazdálkodás közötti olyan eltérés van, mint ég és föld között. A szovjet erdőgazdaság fejlődésének útjait annak a szovjet erdészeti tudománynak kell kijelölnie, amely ideológiai és népgazdasági alapjainál fogva a világ leghaladóbb tudománya.

Az erdészeti tudomány azonban, az erdőgazdaság gyakorlatának viszonylagos elmaradottsága folytán, aránytalanul lassabban fejlődött és fejlődik, mint a szovjet tudományok más ágazatai. Minthogy az erdészeti tudomány, a tudomány többi ágazataival szemben gyakorlati feladatainak kitűzése és megoldása terén elmaradt, nyilvánvaló, hogy elméleti részben is visszamaradt, és a régi burzsoá elméletből is több él benne, mint a tudomány többi ágazataiban. Ezért a szovjet erdészeknek ki kell dolgozniuk a szovjet erdőgazdálkodás megszervezésének (erdőrendezésének) teljes és rendszeres elméletét. Ezt az erdőrendezési elméletet a marx-lenini népgazdaságtan és a szocialista tervgazdálkodás gyakorlatából levont elvekre kell felépíteni. Ennek az elméletnek egyszersmindenkorra meg kell szabadítania bennünket attól, hogy a burzsoá erdőrendezés művelőinek, pl.: M. M. Orlovnak ideológiailag és elméletileg számunkra teljesen idegen útmutatásaihoz kelljen folvamodnunk. Népgazdaságunk más ágazataiban és a szovjet tudományokban ezek a kérdések már sikeresen megoldódtak.

Mindez alátámasztja annak szükségességét, hogy erdészeti tudományunk világnézeti (ideológiai) színvonalának különös figyelmet szenteljünk.

Mint ismeretes, az erdészeti tudomány igen széles ismeretterületet ölel fel. Ez a gyűjtőnév jelenleg az erdőgazdaság és erdei ipar különböző ágazatainak negyvennél több tudományágát foglalja magában, ebből kb. 20 a szoros értelemben vett erdőgazdaságiak száma.

Az erdészeti tudomány számos ágazata népgazdasági és természettudományi vonatkozásban igen bonyolult természetű komplex fogalmakkal dolgozik.

Ezeknek a tanulmányozása érdekében igen fontos a marxista-leninista dialektikus materializmus mély ismerete és alkalmazása. Magától értetődő tehát, hogy a szovjet erdészeti tudomány eszmei színvonalának emelése érdekében folytatott küzdelemnek kivételes jelentősége van.

A kiindulási, módszertani, metódikai alapot helyessége, a helyes eszmei irány és céltudatosság az erdészeti tudomány szempontjából azért is életfontosságú, mert ezeknek a tudományoknak a többségében meglehetősen hosszútartamú természeti jelenségek tükröződnek vissza. Az elkövetett módszertani hibákat néha csak néhány évtized elteltével lehet gyakorlatilag felfedezni.

Ezt az állítást igen sok példával lehet alátámasztani. Elegendő megemlítenünk azoknak a németországi tiszta fenyőállományoknak

most észlelt tömeges pusztulását, amelyeket a német erdőművelésben akkor uralkodó helytelen, metafizikai-idealiztikus nézetek alapján létesítettek.

Az erdőgazdaság története általában sok példát szolgáltat arra vonatkozóan, hogy a gyakorlat jó vagy rossz eredményeket ért el, aszerint, hogy milyen elméletből indult ki.

Így korunkban, országunk határán kívül is, az egész világon vitathatatlan nagy elismerésre talált Morozov G. F. „Az erdők ismerete” című ismert könyve, mint kora erdőszeti tudományának hatalmas eredménye.

Morozov sikerének minden titka az, hogy ő „Az erdők ismerete”-t nemcsak mint erdőművelő alkotta meg, hanem mint kora élenjáró filozófiájának képviselője is.

Morozov — ellentétben kora erdőművelőinek nagy többségével — saját géniuszával, tehetségének nagyságával bebizonyította, hogy az erdő természetét metafizikai-idealiztikus nézetek alapján megismerni nem lehet. Morozovnak nem sikerült felülemelkednie a természetes materializmuson és az elemi dialektikán, s nem tudott teljes mértékben felszabadulni kora burzsoa-idealiztikus elképzeléseinek terhe alól, mégis, még egy ilyen nagyon is következtelen és csupán alapjában haladó világszemlélet is lehetővé tette számára, hogy az erdőművelést új, sokkal termékenyebb útra terelje.

Nem hiába jelentette ki Liszenkó T. D. az erdőszeti szakoktatók 1948. márciusi értekezletén tartott előadásában: „Ha megszabadítjuk Morozovnak „Az erdők ismerete” című könyvét az idealista tételektől, akkor megmaradnak benne az erdőművelésnek mind a mai napig is érvényes és hasznos alapjai.”

Morozov azért tudta az erdőszeti tudományok fejlődését olyan hatalmas léptekkel előbbrevinni mert ő is, mint a többi forradalom előtti orosz tudós — Szesenov, Pirogov, Mecsnikov, Kovaljevicski, Timirjavez és Dokucajev — korának teljes eszmei felkészültségével látott neki a természettudományi problémák vizsgálatának és ezt a fegyvert hatékonyan alkalmazta és fejlesztette tovább.

Szovjet erdőszeti tudományunk messze túljutott a burzsoa földesúri Oroszország legtehetségesebb erdőművelő professzorának, Morozovnak az eredményein is. A szovjet erdőszeti tudomány tud és köteles is sokat tenni. Ezt azért teheti meg, mert a leghelyesebb és leghatalmasabb elméletnek, a marxista-leninista elméletnek és a leghaladóbb szocialista erdőgazdálkodás tapasztalatainak birtokában van. Feladatainak elvégzése az erdőszeti tudományokra nézve azért is kötelező, mert korunkban hallatlan mértékben kiterjedt és továbbra is terjed az erdőszeti tudomány alkalmazásának területe. Óriási mértékben és mindjobban nőnek a népgazdálkodás által az erdőszettel és erdőszeti tudományokkal szemben támasztott követelmények. Az erdőgazdálkodás gyakorlata csak akkor tudja szolgálni az új, hatalmas fejlődést és az új feladatokat, ha a világ legélenjáróbb és leghatékonyabb erdőszeti tudományával fegyverzi fel magát.

Íme, ezért kell nekünk, a szovjet erdőszeti tudomány dolgozóinak a még megmaradt

tudatbeli kapitalista esőkevények ellen, illetőleg a szovjet erdőszeti tudomány megerősítéséért és osztatlan uralmáért széles arcvonalon folyó harcban magasra emelnünk a küzdelem zászlaját és a kritika-önkritika kipróbált fegyverét használva, minél hamarabb megtisztítanunk az erdőszeti tudomány összes ágazatait mindattól, ami idegen és reakciós. Kötelességünk az, hogy a minden nehézség felett győzelmeskedő marxista-leninista tanítások és a világ legelső biológiai elmélete — a micsurini elmélet — alapján minden erőnket megfeszítsük ezeknek a problémáknak hatékony megoldására.

*

Az erdőszeti irodalomban található ideológiai hibák jelentős része legtöbb esetben onnan ered, hogy a szovjet szocialista erdőgazdaság és a szovjet erdőszettudomány lényegének, az erdőszet fejlődéstörténetében és a szovjet népgazdaságban betöltött szerepét helytelenül, nem marxista alapon értelmezik. Mint ismeretes, egy társadalmi rendszer gazdasági élete elsősorban nem abban különbözik egy másik gazdasági rendszer életétől, hogy eltérő formák és méretek között gazdálkodnak, a különbség a gazdálkodásnak a magántulajdonhoz való viszonyában, a dolgozóknak a munkához való viszonyában és a társadalmi termelés módszerében rejlik. Nevezetesen ezekben a viszonyokban és a szocialista termelési módszer osztatlan uralmában nyilvánul meg a szovjet szocialista erdőgazdálkodás gyökere elvi eltérése az összes megelőző társadalmi alakulatok erdőgazdálkodásától. Ismeretes továbbá, hogy éppen a társadalmi termelés módszere foglalja magában a termelési fejlődés minden sajátosságát, közgazdaságának, technikájának és szervezésének és ezek tudományának alapjait. Ez annyit jelent, hogy, bár szovjet erdőgazdálkodásunk fejlődése a forradalmat megelőző burzsoa-földesúri erdőgazdaság anyagi alapjain indult el, mostani erdőgazdaságunkat mégsem lehet a régi rendszer egyszerű mennyiségi továbbfejlesztésének tekinteni. Fejlődésének gyökere az ereje, egész közgazdaságának, technikájának és szervezésének forrása, nem a forradalom előtti erdőgazdálkodásból fakad, hanem az 1917-ben győzelmeskedett szocialista termelési rendszerből. Ez azt jelenti végül, hogy a szovjet erdőszeti tudomány — annak ellenére, hogy a forradalom előtti orosz burzsoa erdőszeti tudomány pozitív eredményeit átvette — nem egyszerű mennyiségi folytatása az utóbbinak, hanem egy minőségileg új tudományt képvisel. Ez a tudomány a szovjet szocialista erdőgazdaságnak elveiben új gyakorlatára és a marxista-leninista elméletre épül fel.

Csak ezzel a beállítottsággal lesz módunk arra, hogy tudományosan és hatásosan megszervezzük a szocializmus érdekében erdőgazdaságunkat, és megszabaduljunk azoktól a kísérletektől, amelyek a forradalom előtti orosz erdőgazdaság burzsoa elméleteinek visszahonosítására irányulnak, továbbá, hogy megelőzzük a reakciós és káros elméleteknek erdőszeti tudományunkba való betörését, valamint, hogy visszautasítsuk a jelenlegi káros kapitalista tévtanok hatását.

Az erdészeti tudomány művelőinek leggyakoribb tévedései a szovjet erdőgazdaság szervezési vagy erdőrendezési kérdéseiben vetődnek fel. Ismeretes, hogy bármely termelési ág és bármely termelési rendszer termelésének közgazdasági felépítését, valamint annak egész technikáját és szervezeti beállítását nem egyes emberek kívánsága vagy akarata határozza meg, hanem az adott termelési módszer fejlődésének mély közgazdasági törvényei. Ezért világos, hogy a burzsoá-földesúri erdőgazdálkodás egész erdőrendezése nem a burzsoá tudósok szabad alkotásának terméke. Ez az erdőrendezés mindenekelőtt az erdőkre vonatkozó magántulajdont, tehát embernek ember által történő kizsákmányolását, az erdőbirtokosnak és fakereskedőnek járadék és nyereség formájában juttatott többletértéket tükrözi vissza, vagyis az erdőbirtokosok és fakereskedők gazdasági érdekeit fejezi ki.

Maguk az erdőrendezési művek burzsoá szerzői sem titkolják ezt a döntő körülményt. A burzsoá erdőgazdaság úgy fogja fel az erdőrendezést, mint az erdőbirtokos járadéknövelő és szabályozó eszközét. Az erdőrendezés irányító elveként a burzsoá erdészeti tudomány már régen az egyenlő és tartamos hozadékok egyetemes, mechanikus elvét hirdeti. Ez az elv nem volt és nem is lehetett valakinek a közgazdasági viszonyainak természetes terméke és mindenekelőtt az erdőbirtokosok gazdasági érdekeinek hű kifejezője. Ez az erdőrendezési elv nem volt és nem is lehet sohasem alkalmas arra, hogy az erdőgazdaság fejlődésében bármely állam igazi népi és nemzeti érdekeit szolgálja.

Az egész szovjet népgazdaság fejlődésének alapvető közgazdasági törvénye az állami terv. Ez a terv biztosítja a népgazdaság fejlődését, az ország közgazdaságának és véderéjének töretlen megerősödését, a dolgozók anyagi helyzetének és kulturális színvonalának emelését. A szovjet erdőgazdálkodás szerves része az egész népgazdálkodásnak. Ezért annak nincs és nem is lehet más fejlődési törvénye, semmilyen más szervezési elve, azokon kívül, mint amelyek a mi szocialista népgazdálkodásunkra érvényesek. Közgazdaságilag új típusú erdőgazdasággá és az egész szovjet szocialista népgazdálkodás szerves részévé válva, erdőgazdaságunk feltétlenül olyan elvek alkalmazását és fejlődéséhez a szervezett irányítás rendszerének olyan formáit kívánja meg, amelyek megfelelnek új közgazdasági alapjának és az ország szocialista termelésének közös, tervszerű irányítás-rendszerét fejezik ki.

A fentiekből kifolyólag a szovjet erdőgazdálkodás szervezésének alapvető sajátossága főképpen az, hogy feltételezi és biztosítja az erdőhasználat, felújítás és erdőművelés gyakorlati kérdéseinek megoldását az egész népgazdálkodás fejlődésével való olyan kölesönös összefüggésben és kapcsolatban, amellyel az erdőgazdálkodás szerepének állandó emelkedését érjük el az általános szocialista újjáépítésben, mind — együttesen — az egész országban, mind külön, minden közgazdasági körzetben.

Országunk egyes vidékeinek különböző erdősültsége, az erdőállományoknak vidékenkénti különböző jelentősége, az egyes vidékek

gazdasági fejlődésének különböző arculata, és ezzel összefüggésben az erdőgazdálkodás szakmaközi kapcsolatainak különbözősége eleve kizárja hatalmas állami erdőgazdálkodásunkban bármilyen egyetemes erdőhasználati elv alkalmazásának a lehetőségét, még abban az esetben is, ha ez az elv önmagában véve helyes is lenne. A szovjet erdőgazdaságban — a mezőgazdasághoz hasonlóan — a tervek kidolgozásakor és a szervezés kérdéseiben, messzemenően figyelembe vesszük az egyes körzetek gazdasági, erdészeti adottságait.

Az erdőben gazdag vidékeken nyugodtan vághatunk, azonban feltétlenül *mindenkor a felújításhoz és a növedékhez mérten*. Az erdőben szegény vidékeken, különösképpen pedig ott, ahol az erdőknek árvízvédelmi jelentőségük van, törvényeink csupán az átlagos évi növedéknek megfelelő mennyiség kitermelését engedélyezik. A fátlan vidékeken az erdőgazdálkodás főcélja az erdőtelepítés. Annak méreteit az erdőhasználat méreteitől teljesen függetlenül állapítják meg a népgazdaság mezőgazdasági ágazatának követelménye alapján. Erdőgazdálkodásunk irányítása nemcsak ebben a három alapvető területi irányban különül el, hanem még — sok más adottság szerint — ezeken belül is.

A szocialista erdőgazdálkodás nemcsak a burzsoá erdőgazdálkodási elv alkalmazását tiltja, hanem elutasít minden más olyan elvet, amely nem felel meg a szervezés és a tervgazdálkodás igazi gyakorlatának. Ezeknek az elveknek megalkotása erdőgazdálkodásunk és egész népgazdaságunk fejlődési törvényeinek elemzése alapján történik.

A szovjet erdőgazdálkodás elvi sajátosságainak és előnyeinek átfogó és mély megértése, valamint a tudomány magas marxista-leninista eszmei színvonala, amely lehetővé teszi ezeknek az előnyöknek a meglátását és alkalmazását, nemcsak erdőgazdálkodásunk közgazdasági kérdéseinek, hanem egyéb kérdések helyes elbírálásának is a legfontosabb előfeltételei.

Amint a VASZHNIL (a Leninről elnevezett Össz-szövetségi Mezőgazdasági Tudományos Akadémia, továbbiakban is VASZHNIL) keretében nemrégiben lezajlott történelmi jelentőségű ülés eredményeinek és Lisenkó T. D. akadémikus „A biológiai tudomány állása“ c. előadásának erdészeti tudományos körökben történt széleskörű megvitatása bizonyítja, ugyancsak ezek a feltételek határozzák meg a sikert az erdőgazdaság gyakorlata terén is.

Lisenkó T. D. akadémikus „A biológiai tudomány állása“ c. előadásában rámutatott arra, hogy a mai biológiai tudomány két irányzatra hasadt: a burzsoá, reakciós idealista-metafizikai áltudományra, (ezt legtöbbször a weissmanizmus-mendelizmus-morganizmus képviseli) és a dialektikus materialista biológiai tudományra, amelyet az élenjáró miicsurini szovjet biológia alkotott.

A weissmannizmus-mendelizmus-morganizmus jellegzetes tulajdonsága az, hogy tagadja az ember, az emberi tudomány és a gyakorlat átalakító szerepét a növény és állatvilágban, hangoztatja az élő növény és állati szervezeteknek a környezet külső hatásaitól való füg-

getlenségét és hirdeti az élő világban végbenő, számunkra hasznos változásoknak el-lankadásáról szóló elavult elméletet. Valóban a weissmannizmus-morganizmus nem biológiai tudomány a szó nemes értelmében, hanem a jelenlegi kapitalizmus embergyűlölő, reakciós, romlott ideológiájának egyik propaganda-fegyvere. A weissmannizmus-morganizmus igazi lényege különösképpen abban az eugeniában — „az embertenyésztésről szóló tudomány“ ban — tűnt ki világosan, amely a német fasizmus faji gögijének volt közvetlen alapja.

Mindettől eltérőleg a szovjet micsurini biológia annak elismerésén alapszik, hogy a biológia nemcsak az élő természet megismerésének eszköze, hanem a természet olyan megváltoztatásának és átalakításának is tényezője, amely az ember érdekét szolgálja. Jelenleg már elvitathatatlan tényként áll előttünk, hogy növényi és állati szervezet a külső környezet szakadatlan hatása alatt fejlődik, és az ember a külső környezet megváltoztatásával és cselekvő ráhatásokkal irányított változásokat tud előidézni magában a szervezetben. Ezek a változások öröklődnek és megrögződnek az új utódban s egy olyan új növény- vagy állattípus kitenyésztési alapjául szolgálhatnak, illetve kell, hogy szolgáljanak, amely az emberi szükségletnek legjobban megfelel. A micsurini biológia elvet, minden olyan elméletet, amely nem hisz a természet megismerésének és átalakításának lehetőségében és az élő természettel összefüggő legkülönbözőbb népgazdasági ágazatok fejlődésének és felvirágoztatásának igazi és valóban tudományos alapját adja. Különösképpen nagy jelentőségű az alkotó micsurini biológia a szovjet erdőgazdálkodás szempontjából. Ennek a tudománynak kell egész erdőművelési rendszerünk uralkodó tudományos alapjául szolgálnia. Nem szabad elfelejtenünk, hogy az elvek ebben a tudományágban sem békülnek meg. Ez annyit jelent, hogy a micsurini biológiának mezőgazdálkodásunkban való alkalmazása és további elméleti kidolgozása erdőművelési feladataink szempontjából, a weissmannista-morganista-elmélet felvetődő maradványainak és visszaeséseinek leghatározottabb kigyomlálását kívánja meg az erdőszetben. Ezt jól emlékeztetünkbe kell vésni, mert — amint ez az erdőszeti tudományos kérdéseknek a VASZHNIL-ülés eredményeivel, valamint Lisenkó: „A biológiai tudomány mai állása“ c. előadásával kapcsolatos megvitatása során kiderült — erdőbiológiai és erdőművelési tanainkat igen erősen megfertőzték a tudományellenes weissmannizmus és morganizmus reakciós eszméi és elméletei.

A micsurini biológiának az erdőszeti tudományokban való továbbfejlesztése és megerősítése terén nemcsak biológusok és erdőművelők részére nyílik széles működési lehetőség,

hanem a társadalmi tudományok képviselői, de különösképpen a felsőfokú erdőszeti iskoláinkban működő tanárok részére is. Ebben a tekintetben különös figyelmet érdemelnek Lisenkó T. D. akadémikus alábbi szavai: — „A micsurini tan, amely a biológia élenjáró irányzata, azért is gyűrte le országunkban a weissmannizmust, morganizmust, mert az élet jelenségeinek, a növény- és állatvilág fejlődésének megismerését dialektikus módszerek és a materialista filozófiai tételei alapján terjeszti. Minthogy a szovjet biológusok a dialektikus materializmus tételeit alkalmazzák, az élő természet jelenségeit a valóságnak megfelelően ismerik meg. Az ilyen megismerés lehetőséget nyújt a növényi és állati formák természetének a gyakorlat követelményeinek megfelelő, tervszerű megváltoztatására. A Weissmann—Morgan-féle elmélet azért zuhant a miszticizmusba, mert idealista nézetekből indult ki és mellőzte a marxista-leninista dialektika tételeit, különösképpen az élő és holt természet jelenségeinek egymásközi kapcsolatát és korrelációját. Ezzel magyarázható, hogy a Weissmann—Morgan-féle elmélet gyakorlati következtetései a mezőgazdasági termelésben mindig csődöt mondtak. Úgyszintén ezzel magyarázható ennek a „tudomány“-nak a végzetes csődje elméleti téren is.

A dialektikus módszert és materialista világnézetet valló micsurini irányzat egyedül képviseli a tudományos haladó biológiai irányzatot. Ime ezért is győzedelmeskedett hazánkban.

Ez azt jelenti, hogy a micsurini biológiai elmélet további fejlesztése és az élő természettel kapcsolatos különböző gazdasági ágak követelményeinek megfelelő alkalmazása — ideértve az erdőgazdálkodást is —, csak a marxista-dialektikus materializmus teljes megértése, valamint a marxizmus-leninizmus el-sajátítása alapján lehetséges.

A szovjet erdőszeti tudomány marxista-leninista világnézeti (ideológiai) színvonalának emelése szempontjából — felfogásunk szerint — ezek a legfontosabb kérdések.

Некоторые вопросы идейно-теоретического уровня работников лесного хозяйства.

Перевод из русского: „Лесное хозяйство“ 1948. № 3.

Ideological Aspects of Forest Science. — Translation from Russian. („Ljesnoje Hozsajstvo“ 1948. 2.)

Sur les questions des sciences forestières dans la conception du monde. — Traduction de l'original russe („Ljesnoje Hozsajstvo“ 1948, no. 2.)

Weltanschauliche Fragen der Forstwissenschaft. — Übertragung aus dem Russischen. („Ljesnoje Hozsajstvo“ 1948. 2.)